

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาขยะเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยตลอดมา ยิ่งประเทศไทยได้ใช้นโยบายการท่องเที่ยวเพื่อหารายได้เข้าประเทศก็ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ผู้อำนวยการส่วนลดและการใช้ประโยชน์จากของเสียกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้ข้อมูลว่าในปลายปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยมีขยะรวมทั้งประเทศประมาณวันละ 39,420 ตัน เป็นขยะอินทรีย์ ร้อยละ 47.00 ขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่หรือ รีไซเคิลได้ ร้อยละ 40.00 ขยะอันตราย ร้อยละ 3.00 และขยะทั่วไปร้อยละ 10.00 ถ้าหากปริมาณขยะยังคงเพิ่มเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จะทำให้ในปี พ.ศ. 2552 จะมีขยะทั้งประเทศมากถึงวันละ 45,185 ตัน ส่วนปัญหาที่ยังแก้ไขไม่สำเร็จมาตลอดได้แก่การกำจัดขยะอย่างผิดหลักการหรือกำจัดขยะไม่ถูกวิธีที่มีมากถึงร้อยละ 64.00 เช่น การกำจัดขยะที่ถูกต้องนำขยะใส่หลุมแล้วกลับทันที แต่ที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่จะขุดหลุมขนาดใหญ่ไว้แล้วนำขยะไปใส่ รอจนขยะเต็มหลุมจึงเผาทำให้มีปัญหาด้านมลพิษตามมามากมายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม (บัญญัติ สุขศรีงาม, ออนไลน์, 2548)

ปัญหาจากสภาพแวดล้อมขยะมูลฝอยขยะมูลฝอยเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เมื่อมีขยะมูลฝอยจำนวนมาก แต่ชุมชนไม่สามารถเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างหมดจดหรือจัดการขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกสุขลักษณะดังนั้นขยะมูลฝอยจึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้ คือ 1) อากาศเสีย เกิดจากการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้ง ก่อให้เกิดควันและสารพิษทางอากาศทำให้ คุณภาพอากาศเสื่อมโทรม 2) น้ำเสีย เกิดจากกองขยะมูลฝอยบนพื้น เมื่อฝนตกลงมาบนกองขยะมูลฝอยจะเกิดน้ำเสีย มีความสกปรกมากซึ่งจะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้เกิดภาวะมลพิษของแหล่งน้ำ 3) แหล่งพาหะนำโรคเกิดจากกองขยะมูลฝอยบนพื้นเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนูและแมลงวัน เป็นต้น ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน 4) เหตุรำคาญและความไม่น่าดู เกิดจากการเก็บขนขยะมูลฝอยไม่หมด รวมทั้งการกองขยะมูลฝอยบนพื้น ซึ่งจะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนและเกิดภาพไม่สวยงามไม่เป็นสุนทรียภาพ (ปัญหาจากขยะมูลฝอย, ออนไลน์, 2552)

เทศบาลตำบลเกาะช้างมีพื้นที่ทั้งหมด 4 หมู่บ้าน มีประชากร 4,499 คน ประชากรแฝงประมาณ 20,000 คน ในส่วนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเกาะช้างมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2537 มาตรา 50(3) กำหนดว่า “รักษาความสะอาดถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งทำวัชขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(17) กำหนดว่า “การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง” และมาตรา 16(18) กำหนดว่า “การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย” นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสาธารณะสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมรักษาแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้นายกเทศมนตรีในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง (ศรัญญา กิบาลชนม์, 2546, หน้า 12) จากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว เทศบาลตำบลเกาะช้างได้ทำการเก็บขนขยะมูลฝอยในพื้นที่และขนส่งไปทิ้งบนฝั่งโดยให้มีผู้รับเหมารับช่วงไปทิ้งที่ฝั่งเมืองตราด เนื่องจากพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะช้างเป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขาประมาณ 80% และพื้นที่ราบ 20% ไม่สามารถจัดหาสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยภายในเกาะได้ ทำให้เกิดปัญหาการขนส่งขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลไม่สามารถจัดเก็บขยะได้หมดและยังคงมีขยะตกค้างเกิดกลิ่นเหม็นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชนและนักท่องเที่ยว (พงระกวี ศรีสวัสดิ์ และคณะ, 2550, หน้า 51)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำเสนอต่อผู้บริหารเพื่อปรับปรุงระบบการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้างให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล

ตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ขอบเขตด้านพื้นที่: การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งมีทั้งหมด 343 ครัวเรือน (สำนักทะเบียนอำเภอเกาะช้าง, 2554)

ขอบเขตด้านระยะเวลา: การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม 2554 - มีนาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการจัดการขยะ หมายถึง การกระทำที่แสดงออกโดยการปฏิบัติการขยะมูลฝอยโดยการนำขยะมูลฝอยกลับมาเป็นประโยชน์ โดยใช้หลัก 5R (อดิศักดิ์ โรจนพงษ์, 2551, หน้า 34) เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะซึ่งได้แก่

- 1.1 Reduce หมายถึง การลดการใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดขยะ
- 1.2 Refill หมายถึง การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์แบบเติม
- 1.3 Repair หมายถึง การซ่อมแซมวัสดุเก่ากลับมาใช้ใหม่
- 1.4 Reuse หมายถึง การนำกลับมาใช้ซ้ำ
- 1.5 Recycle หมายถึง การนำกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

2. ประชาชน หมายถึง ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3. ขยะมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ทั้งที่เป็นอินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ทิ้งแล้วจากบ้านเรือนที่พักอาศัย ยกเว้น สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย

4. การจัดเก็บขยะมูลฝอย หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารกำจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยครอบคลุมถึงเรื่องวันเวลาที่

ให้บริการ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเก็บขยะมูลฝอย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รถและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บขยะมูลฝอย

5. ปัญหาขยะมูลฝอย หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม การกำจัดและการควบคุมขยะมูลฝอย ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะปัญหาการควบคุมสถานประกอบการปัญหาการรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยและปัญหาการควบคุมปริมาณขยะ

6. การเก็บขนขยะมูลฝอย หมายถึง การทำการเก็บ ขน ถ่ายมูลฝอยในที่รองรับหรือสถานที่พักมูลฝอยใด ๆ โดยรถขนหรือเรือขนขยะมูลฝอย

7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

8. เพศ หมายถึง เพศของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศหญิง เพศชาย

9. อายุ หมายถึง อายุของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

10. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

11. อาชีพ หมายถึง อาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

12. รายได้ต่อเดือน หมายถึง ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินเดือนที่ประชาชนได้รับต่อเดือน

13. การจัดการขยะ หมายถึง การจัดการขยะของเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด